

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Praesertim Augustini, Et Thomae Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Sacramentis In Genere Et Specie - Libros Octo Complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput 163. Specialiter occurritur iis quæ opponunt Franciscus Simonis, &
Richardus Arsdekin. Quorum hac in parte excessus redarguuntur,
ostenditurque consonantia doctrinæ nostræ cum doctrina Romanæ ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73212](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73212)

de haud magis consequens sit, solo fervili timore inferni, absque alio motivo excludi posse voluntatem omnem peccandi, quam solo isto motivo poni posse omne, quo non posito, infernus incurritur.

3897 Obijciunt 11°. solo desiderio beatitudinis positivè excludi potest omnis voluntas peccandi. Igitur & solo timore amittendi beatitudinem, æternamque incurrendi damnationem.

Respondeo: transeat antecedens, intellectum de desiderio beatitudinis, quatenus est actus spei Theologicæ, & non est sine aliquo Dei propter se amore. Si autem intelligatur de desiderio beatitudinis præcisè quatenus est nobis commoda, & ut sic provenit ex solo sui propter se amore, negandum est antecedens.

3898 Ad hujus evidentiam observandum est, omne desiderium, sicut & omnem timorem ex amore nasci. Potest enim quis timere infernum, quatenus sibi valdè molestum, & incommodum, ibi sistendo. Similiter potest desiderare beatitudinem, quatenus sibi valdè commodam, & jucundam, in sua etiam commoditate, jucunditateque sistendo. Et sic utrumque nascitur ex amore sui propter se. Alio modo potest quis timere infernum, quatenus separat à Deo, ultimo fine nostro; similiter desiderare beatitudinem, sive Deum, tamquam finem nostrum ultimum, ad quem habendum, & æternum possidendum creati sumus. Et sic nec timor, nec desiderium, ex proprio amore nostri, in nobis sistente, proficitur, sed ex amore Dei, pertinetque ad spem Theologicam, cujus amor non hæret in creatura, velut in fine, tancti per eum Deus ametur, & desideretur nobis. Neque enim per istum amorem Deus refertur ad nos, velut ad finem (sicut dum Pater Filium suum unigenitum pro nobis tradidit in mortem, Filium suum, vel Fili mortem non retulit ad nos, velut in finem) sed velut ad subiectum indigens. Finis proinde noster ultimus, in actu spei Theologicæ, est Deus ipse, bonitasque ipsius, quam nobis idè cupimus, quia finis noster est, ad quem possidendum creati sumus, & cujus possessione indigemus, ut perfectè ipsius simus, & ipse noster. Et idè nihil non rectum, nihil non castum in amore isto: utpote quo Deus non amatur ob aliquid extra ipsum, nec refertur ad aliud, velut ad finem, ne quidem ad voluntatem nostram, sed sistitur in eo quòd ipsum habeamus tamquam finem nostrum: Sic itaque apparat actum spei esse sanctum, Deoque placentem, absque alia ad Deum relatione: eum seipso ad Deum, non ad creaturam, velut ad finem refertur. Proinde merito damnate sunt ab Alexandro VIII. propositiones sequentes: 10. *Intentio, quæ quis desiderat malum, & prosequitur bonum, merè ut celestem obtineat gloriam, non est recta, nec Deo placens.* 13. *Quisquis etiam æternæ mercedis intuitu Deo famulatur, charitate si caruerit, vitio non caret, quoties intuitu licet beatitudinis operatur.*

3899 Obijciunt 12°. potest fieri, quòd unum bonum creatum alteri efficaciter præferatur, absque ullo Dei propter se amore. Ergo potest fieri etiam, quòd summum bonum cuilibet bono creato, sicut & cuilibet amori ipsius mortaliter illicito, efficaciter præferatur (ac per consequens omnis voluntas mortaliter peccandi efficaciter excludatur) absque ullo Dei propter se amore.

Nego consequentiam: quia bonum unum creatum alteri efficaciter præferri potest ex solo motivo proprii amoris, seu amoris in creatura sistentis. Ex solo verdè isto motivo summum bonum efficaciter præferri non potest omni bono creato, sed ad hoc amor noster elevare se debet supra omnem creaturam, & supra omnem creaturæ, etiam nostri amorem.

Ex his liquet primò, solidum, invictumque 1908 esse sextum nostrum ex Tridentino argumentum, nec solidas, sed sophisticas esse Adversariorum ad illud oppositiones.

Secundò, solum fervilem timorem inferni non posse se solo esse formaliter efficacem, sive ad evitandum infernum, sive ad positivè excludendum omnem peccati affectum.

Tertiò, non dari fervilem timorem inferni, se solo formaliter efficacem ad ÷ctos effectus. Quia licet efficaciter timere possimus infernum; non solo tamen timore servili (per se formaliter loquendo) sed filiali, vel saltem initiali.

CAPUT CLXIII.

Specialiter occurritur iis qua opponunt Franciscus Simonis, & Richardus Arsfackin. Quorum hac in parte excessus redarguntur, ostenditurque consonantia doctrinæ nostræ cum doctrina Romanæ Ecclesiæ, nimirum propositiones per Alexandrum VIII. proferentibus.

Franciscus Simonis, more suo, sub larva 0. 1901 diosa representat nostram, seu potius Sanctorum, innumerabiliumque Doctorum sapientissimorum doctrinam, quasi doceremus lethalius peccare eum, qui de peccatis suis dolet ex solo fervili metu gehennæ, sine amore Dei propter se, Quod prorsus alienum est à veritate. Nec dogmatum falsissimum solidè ipse deducit ex hoc quòd cum Sanctis passim omnibus doceamus, solo fervili timore gehennæ positivè non excludi voluntatem antecedentem peccati, seu velicitem peccandi, si gehenna non esset. Neque enim legitur: *Solus gehennæ timor, sine Dei propter se amore, positivè non excludit voluntatem antecedentem peccati mortalis.* Igitur est mortale peccatum. Cùm tria obissent bonitatis istius consequentia. Primò, non omne, quòd se solo formaliter voluntatem illam non excludit, v. g. fidem, esse peccatum, nec veniale quidem. Secundò, voluntatem illam antecedentem, velicitemque, effectum non esse dicti timoris (ipsi proinde non imputandam) sed præcedentis amoris, seu affectus ad peccatum, qui fuit ante timorem, nec sufficienter retrahatur per solum illum timorem, sed per affectum contrarium. Tertiò, velicitem illam peccandi, si gehenna non esset, perimque non esse actualem, nec virtualem, sed habitualem duntaxat: nec magis vitare actum timoris, quam fidei. Cùm ad utrumque actum se habeat merè concomitanter, & per accidens. Calumniam ergo Franciscus Simonis, dum istud dogma affingit alicuius doctrinæ Sanctorum.

Sed & Richardus Arsfackin, eo ipso loco, quo 1902 suam buccinat modestiam singularem (quam omnes, inquit, & ipsa libri censura testatur) Theologiæ utique tripartita to. 2. p. 2. tr. 1. cap. 3. q. 21. §. 2. de eadem nostra, seu Sanctorum potius doctrina, non satis modè loquitur, dum primò eam representat quasi Lutheranam: *Docent (inquit) nonnulli, metum illum gehennæ non posse animam cohibere à pravo affectu præxilente, quamvis illum retrahere possit, ne in peccatum externum prorumpat.* Sic sentit Lutherus in disput. Lipsic. *Ecce respondens, necnon scribens adversus Leonis X. articulum sextum: sentio (inquit) perniciosum esse genus docendi, quo, intuitu sanctorum, prætorum, peccatorum, docentur paenitere.* His enim doctrinis coercetur quidem ab opere, &c. Sicine, Richarde, Luthero associas, & velut Lutheranos depingis, quotquot sic sentiant? Ergone Lutherani Sancti omnes cap. 160. relati, nimirum Ambrosius, Augustinus, Prosper, Gregorius, Ildobro-

rus, Anselmus, Bernardus, Aquinas, Bonaventura, Laurentius Justinianus, &c. Ergone Lutherani veteres Doctores, ac Theologi passim omnes, sanctis Doctoribus hac in re concinentes? Hoc asserere, non solum est excedere modestiæ limites, sed & obedientiæ, seu observantiæ erga Decretum Alexandri VII. & Innocentii XI. quo distictè prohibentur odiosa suspiciones, & nota hujusmodi.

1903 Nec in eo solo Arsedekinus modestiæ, obedientiæque limites excessisse videtur, sed & gravius, dum ibidem *erroneam doctrinam* vocare non erubescit, quam Paulus tradidit, & cum Paulo omnes penè Sancti, præcipue Doctores. At enim quòd *doctrinam erroneam aliis prædicant*, qui docent, *toties admitti novum peccatum, quoties opera ad Deum non referuntur ex puro charitatis motivo*, id est quoties propter Deum benevolè dilectum non sunt actus, vel virtute. *Suadenda* (pergit) *omnino est charitas, sed minus suadendus est error, ex quo, cum periculo animarum, toties peccatur, quoties in operando charitas* (id est relatio ad Deum propter se dilectum) voluntariè omittitur. Estne tua illa modestia (Arsedekine) erroris taxare doctrinam, sacris in Litteris fundatissimam, communi Sanctorum, ac præcipuorum Doctorum traditione firmatam, torque rationibus Theologicis, Philoſophicisquæ à nobis tom. I. demonstratam? Bene est quòd tuam illam censuram, in damnato tocio tuo, Casuistarum Apologistâ, velut temerariam, falsam, sanctis Patribus injuriosam plures Episcopi proſcripserunt. Audi quid de illa illustriſſimus D. Ludovicus Gondrinus, Archiepiscopus Senonensis, cum tota Synodo sua, anno 1658. censuerit: *Hæc propositio, quatenus erroris accusat sanctissimam illam doctrinam, quæ Christianis omnibus præceptum asseritur, ut actus omnes suos ad Dei honorem (actu scilicet, vel virtute) referant: temeraria, ac falsa est, Patribus, S. Thomæ, & clarissimis Theologiæ Doctoribus injuriosa, qui in his S. Pauli verbis: omnia vestra in charitate fiunt, & omnia in gloriam Dei facite: verum præceptum semper agnoverunt, quòd violari sine aliquo peccato mortali, vel veniali non possit.* Eandem censuram "remerariam, & pluribus Patribus Ecclesiæ injuriosam" censuerunt Vicarii Generales Eminentissimi Cardinalis de Reiz, Archiepiscopi Parisiensis 23. Augusti 1658. Sed & inter alias causas Apologiam condemnandi, Annas de Levi, de Vantadour, Archiepiscopus Buricensis, in censura anni 1659. Nicolaus Episcopus Bellocensis in censura anni 1658. Et Aegidius Episcopus Ebroicensis in censura anni 1659. hanc retulerunt, quòd Apologiæ Author erroris arguat doctrinam orthodoxam, quæ cum Paulo asserit obligationem ex charitate faciendi quicquid facimus. Denique Eminentissimus D. Cardinalis Forbinus de Janſon, in censura anni 1669. posteaquam dixit: "divinam legem in Decalogo contentam, primum esse rivulum divinæ istius scaturiginis (legis scilicet æternæ)" & velut alteram lampadem in hujus vitæ tenebris à Deo accensam, ad dandam lucem iis, quæ nobis in prima illa lampade obscura erant. Subdit: An non est aquas omnes divini fontis istius corrumpere, purioreque immortalis istius lampadis radios extinguere, tueri " (cum Apologista Casuistarum) " quòd error sit asserere, quòd omnes actiones tuas ex divini amoris motivo Christiani facere teneantur. Vide (Arsedekine) quàm multa, quàm præclara, quàm perspicua Sanctorum testimonia pro sanctissima illa doctrina tom. I. produxi. Ibi (cum Augustino lib. I. contra Julianum) "introduxi te sedandum, atque sanandum, non in alitujus Phi-

Tom. III.

losophi auditorium, sed in sanctorum Patrum " pacificum, honorandumque Conventum. Sit " opera pretium, obsecro te, aspice illos quod " dammodò aspicientes te, & mansuète, ac leniter dicentes: Itane nos, filii, erramus, " dum Paulina verba (suprà relata) de vero præcepto intelligimus, & intelligenda prædicamus? " Rogo, quid respondebis? quibus eos oculis intueberis? quæ tibi argumenta succurrunt? quæ Aristotelis Categoriæ suppetias ferent? Quæ tuorum argumentorum vel acies vitrea, vel plumbei pugiones in illorum conspectu exeri audebunt? Iterum te admoceo, iterum rogo, vide quibus tam gravem, tamque nefariam irrogaveris injuriam, " ipsos erroris arguendo... " Si nesciens hoc fecisti, cur non miseram respicis imperitiam? Si sciens, cur non sacrilegam deponis audaciam? Convinceris undique. Luce clariora sunt testimonia tanta Sanctorum, in quorum Conventum te introduxi... Movere te debet tanta consensio. In Ecclesia Catholica doctrinæ sanæ studiis claruerunt, spiritualibus armis muniti, & accincti, strenua contra hæreticos bella gesserunt, perfuncti fideliter suæ dispensationis laboribus, in pacis gremio dormierunt... Conventus Sanctorum illorum non est multitudo popularis: non solum filii, sed & Patres Ecclesiæ sunt. Ex illo numero sunt, de quibus prædictum est: Pro Patribus tuis nati sunt tibi filii, constituit eos Principes super omnem terram. "

1904 Tertio Arsedekinus in eo excessisse videtur, quòd (in prioribus editionibus) doctrinam illam Sanctorum non solum infimulari erroris; sed erroris, ex quo, cum pernicie animarum, toties peccatur, quoties in operando charitas omittitur. Quasi doctrinæ illius assertores censent, præceptum omnia in gloriam Dei faciendi, sub pernicie animarum obligare, id est sub mortali, cujus homo toties reus sit, quoties deliberatè aliquid facit, in Deum non referendo (solum quippe mortali pernicie inducitur animarum, proprie & in rigore voces istas, ut sonant, & ut communiter usurpantur, accipiendo) at hoc est ipsis per imposturam id tribuere, à quo profusus alieni funt.

1905 Quarto videtur excessisse in eo quòd ait, hoc verum ab eisdem doctrinæ assertoribus perpetuè ingeminari, tutiora semper esse sequenda. Cum tamen multo tutius sit non errare, & doctrinam erroneam aliis non prædicare, persuadendo toties admitti novum peccatum, quoties opera in Deum non referuntur ex puro charitatis motivo, plerisque hominum maxime arduo & difficili... at igitur Theologo inquirendam, non quid tutius, sed quid verius... retinenda hæc responsio in plerisque horum temporum controversiis, de altitudine in Sacramento, de abolitione differenda, de usu probabilitatis, & aliis, in quibus pro vulgari argumento fallax securitatis species assumitur. Qua in re imprimis aberrat à vero, dum istius doctrinæ assertoribus imponit, quòd doceant tutiora semper esse sequenda. Non enim docent sibi necessario sequenda tutiora, ubi utraque pars est tuta. Unde nec docent, in hoc Sacramento, adhibendam necessariò contritionem, ex perfectissima charitate, nec Evangelica consilia ab omnibus necessariò sequenda, nec vitanda necessariò remota peccatorum pericula, &c. Docent quidem in rebus dubiis & controversiis, ubi ex una parte salus animarum, vel Sacramentorum valor periclitatur; ex altera non (v. g. in controversia de sufficientia servilis attritionis) sequendam esse partem, in qua nullum est periculum, atque ad hoc sensu tutiorem. At istud est quòd Canones Spiritu Dei condidit, sanctique Doctores, & cum ipsis sanctæ memoriæ Pontifex Innocentius XI. tradunt, quòd-

que Ardekinus perperam reprehendit. Reprehendendo quippe significat, se graviter ferre, quod sint qui doceant, cavenda esse sua alienaque salutis, frustratque Sacramentorum valoris pericula. Quod an pium sit, an Christianum? aliorum sit iudicium. An satis etiam caveat sua alienaque salutis, frustratque valoris Sacramenti Pœnitentiæ discrimina, solutioribus opinionibus suis de licita absolutione solum serviliter attritorum, de absolutione consuetudinariis & recidivis non differenda, de licito usu opinionis minus probabilis de licito, contra probabiliorum agnitam de illicito, &c. alii sint qui iudicent. Validissima profecto argumenta probant, opinioniones illas in praxi non esse tutas & securas, sive pro salute proximi, sive etiam respectivè pro valore Sacramenti.

1906 Quinto Ardekinus excedere videtur in eo, quod suam de servilis attritionis sufficientia doctrinam ad eam certam prædicat, ut de ea prudenter dubitari nequeat. Cum ad eam certa sit incertitudo de sufficientia illius, ut probabiliter dici nequeat, de ea prudenter dubitari non posse, ut invictè probant argumenta quæ hæcenus deduximus. Videat Ardekinus quæ hæc de re diximus à capite 139. Videat nùm ad majorem Dei gloriam, animarumque salutem, dicat, tutiorem partem hæc in re non esse sequendam. Vel solo argumento sexto doctrinæ istius periculum demonstrativè probatur. Videamus quid ei ipse opponat.

1907 Primum opponit, doctrinam quæ asserit, solo servili timore inferni positivè non excludi voluntatem antecedentem peccandi, doctrinam esse Lutheri.

Respondeo primò retorquendo & dicendo, doctrinam Ardekinii, communemque Sociorum suorum, quæ asserit, Dei propter se dilectionem non debere prius adesse, quam peccator Deo reconcilietur in Sacramento Pœnitentiæ, doctrinam esse Lutheri & Lutheranorum, & ut talem à Catholicis Doctoribus impugnatum, ut vidimus in superioribus.

1908 Respondeo secundò, damnanda esse omnia, quæ contra SS. Patres, Catholicosque Doctores, Lutherus docuit, & in quibus à Catholicis (qui contra ipsum scripserunt) reprehensus fuit, atque à Leone X. & Tridentino damnatus: sed nec damnanda, nec odiosè representanda velut Lutheranæ, seu hereticæ dogmata, quæ Lutherus cum sanctis Doctoribus, & Theologis Catholicis scripsit, & in quibus nec à Leone X. nec à Tridentino damnatus fuit, nec à Catholicis reprehensus, ut quoddam solo timore inferni penitus excludi nequeat voluntas antecedens peccandi, quoddam attritione merè naturalis insufficientis sit ad gratiam in Sacramento impetrandam, &c.

1909 Replet Ardekinus, Lutheri de attritione sententiam damnatam esse per Tridentinum sess. 14. cap. 4. ubi contra Lutherum definit, *illam attritionem, quæ... ex gehenna metu communiter concipitur, si voluntatem peccandi excludat, cum spe veniæ, non solum non facere hominem hypocritam, & magis peccatorem; verum & donum Dei esse, & Spiritus sancti impulsus... quo pœnitens adjutus, viam sibi ad iustitiam parat, &c.* Dicendo enim attritionem illam, si voluntatem peccandi excludat, ad iustitiam parare, &c. aperte supponit dari ejusmodi attritionem, quæ peccandi excludat voluntatem: aliàs pro dispositione ad gratiam ridiculè nobis proponeret attritionem, quæ in rerum natura non datur, solumque damnaret Lutheri de attritione doctrinam, ut falsam in casu impossibili, quo utique excluderet voluntatem peccandi, quam per attritionem à se descriptam censeret nunquam excludi.

1910 Istud est argumentum, in quo Ardekinus, cum suis, mirè confidit; propter quod etiam Slaughter

rus in Theol. suprâ allegata conclus. 8. dicit, quoddam nisi Tridentinum supponat, & supponendo doceat, gehenna metum esse motivum sufficientem ad penitus excludendam voluntatem peccandi, ipsius definitio Lutherum non tangit. Verùm inconsideratè nimis, cum argumentis istius acies vitæ sit.

Respondeo itaque primò, duas conditiones sibi à Tridentino exigi in attritione à se descripta, exclusionem voluntatis peccandi, spemque veniæ; non idè tamen Tridentinum supponere, solo motivo timoris gehennæ spem istam concipi posse. Neque ergo supponit, eodem solo motivo exclusionem illam fieri posse.

Respondeo secundò, illà Tridentini definitione Lutheri doctrinam haud esse damnatam in puncto, de quo discriminus, in quo cum Catholicis conveniebat; sed in punctis sequentibus, in quibus à Catholicis disconveniebat.

1º. in eo quoddam (apud Eckium lib. 1. de pœnit. cap. 1.) negaverit, servili timore peccatorem disponi ad pœnitentiam, eamque timore illo concipi, id est dispositivè inchoari, seu parari.

2º. in eo quoddam negaverit bonitatem servilis timoris, ejusque utilitatem ad parandam pœnitentiam.

3º. in eo quoddam serm. de pœnit. dixerit, attritionem, timore conceptam, esse malam, facereque hominem hypocritam, & magis peccatorem.

4º. in eo quoddam consequenter negaverit eandem Dei donum esse, & Spiritus sancti impulsivum.

5º. in eo quoddam a. 4. per Leonem X. damnato docuerit, *imperfectam charitatem impedimentum esse ad introitum regni, propter vitium, quo imperfecta est.*

6º. in eo quoddam attritionem quamcumque, & omne quod peccator facit ante gratiam gratiam facientem, asseruerit esse peccatum, nec posse ad gratiam præparare. *Ego enim* (ait in assertionem art. 4.) *peccatum assero, quiddam ante gratiam fit in homine; tantum abest ut præparet ad gratiam.* Unde apud Eckium loco citato, propositionem hanc Augustini, *bonus est timor & utilis, &c.* centuræ aulus est sic: *hoc est, meo iudicio, consuetudo desperandi, & odiansi Deum, si excludatur gratia.* Ante quam negavit etiam Deum ab homine propter se diligi posse.

Ista ergo sunt impia Lutheri de attritione dogmata, divinis Scripturis contraria, atque à sanctis Patribus, & Catholicis Scripturis improbatæ, quæ ferit Tridentinum, tamen non ferat insufficientiam servilis attritionis ad excludendum omnem affectum peccandi, in quo Catholici, qui contra Lutherum scripserunt, nobiscum, & cum sanctis Doctoribus conveniunt, ut supra vidimus in Driedone. Et idem videre est in Alfonso à Castro hom. 2. in Psalm. 32. ubi post enarratas varias servilis attritionis utilitates, subiungit, quod eo cœreri possunt peccatores ab his qui foris parent, ne scilicet ad exteriorum transgressionem procedatur. *... à mala autem peccati complacencia solus hic timor non potest revocare peccatorem.*

Respondeo 3º. Sicut Tridentinum supponit, dari attritionem, quæ sit cum spe veniæ; non tamen supponit, spem istam ex solo timore servilis motivo concipi posse; ita supponit dari attritionem, quæ peccandi voluntatem penitus excludat; non tamen supponit, peccandi voluntatem solo isto motivo penitus excludi posse, nisi occasionaliter, casualiter, & dispositivè, ut suprâ. Nec verò Tridentinum dicit, aut supponit, solo illo timore formaliter id fieri posse; imò satis innuit, ad hoc aliquid addendum, dum clausulam istam addit, *si voluntatem peccandi excludat.* Quod ne quis existimaret, secundum Decretum Concilii, solo illo timore formaliter fieri posse, sic libavit

Decretum suum, ut cum Compilator in prima delineatione particulam exclusivam *solum* adjectisset, de attritione dicendo, quod *solum* ex *gehennæ* & *pœnitentiæ metu*, qui *servilis timor* dicitur, *conspicitur*, particulam illam exclusivam, vocemque *servilis* expunctam Patres voluerunt.

1312 2°. Ardekinus opponit can. 8. sess. 6. ubi Tridentinum definit, quod *per gehennæ metum* . . . à peccato *abstinetur*. Quod (inquit) Tridentinum non dicit de metu amorem adjunctum habente, sed de affectionem antecedente, viamque sternente ad spem & charitatem, uti declarat cap. 6. ejusdem sessionis.

Respondeo, tamen gehennæ metus, in quantum viam sternit ad spem & charitatem, adjunctum nondum habeat Dei propter se amorem; cum tamen adjunctum habet, in quantum peccandi voluntatem antecedentem formaliter excludit. Quia licet sine isto amore plerumque ablineamus à peccato externo, & à voluntate efficaciter imperante illud; imò etiam non raro ablineamus à voluntate actuali conditionata peccandi: sine isto tamen amore nunquam in nobis formaliter excluditur, nec sufficienter retractatur voluntas habitualis antecedens peccandi, uti necessarium est ad justificationem. Eo tamen non obstanti libenter fatemur, 1°. gehennæ metum, per quem à peccato ablineamus, ut supra, secundum se non esse peccatum, nec peccatores peiores facere: cum peccator eo metuatur, quod verè metuendum est, tamquam magnam hominis malum, quod timere ipsa etiam Veritas jubet. 2°. eundem metum esse motum ex se bonum & supernaturalem, quatenus ex fide procedit, & disponit ad actus supernaturales spei & charitatis, sicut & quatenus Spiritus sanctus eum inspirat, ad disponendum hominem ad concipientiam pœnitentiæ salutarem. Quo sensu Alexander VIII. merito proscriptit sequentes propositiones: 14. *Timor gehennæ non est supernaturalis*. 15. *attritio, quæ ex gehennæ metu concipitur, sine dilectione benevolentia Dei propter se, non est bonus motus, & supernaturalis*. Tertio fatemur, quod idem metus efficiat hominem minus peccatorem, cohibendo absolutam efficaciamque peccandi voluntatem. Quarto, tamen voluntatem habitualement inefficacem & conditionatam per se formaliter non excludat, plerumque tamen per sui vehementiam impedit, ne in actum prorumpat. Nec permanentia habitualis istius voluntatis inefficacia ipsum vitiat, quia omnino per accidens & concomitanter se habet ad metum; & idè non obstat ne metus bonus sit, & supernaturalis. Non obstat etiam, ne ad veram pœnitentiæ, eaque mediante ad justitiam & gratiam disponat. Quinto, dum ex metu pœnæ, bonorum operum sit consuetudo, malorumque disfluendo paulatim minuitur, minuitur facilitas operandi malum, difficultasque operandi bonum; minuuntur proinde obstacula divini amoris, quibus sublati charitas tandem introducit.

1314 Absit proinde ut negemus, vel Catholicorum quicumque neget, timorem inferni esse ex se, sive in substantia, atque ex officio bonum & honestum, uti Saugtherus concludit. 8. ca. umbrôsè asserit. Si enim ex se foret malus & inhonestus, in Deum referibilis non esset. Ex se verò in Deum referibilem esse, quis (amabo!) Catholicorum negat?

1315 Ne tunc quidem, cum in Deum actu vel virtute non referatur, ex se, sive secundum speciem & substantiam suam bonus esse definit. Tamen enim defectus relationis malus sit, non vitiat timorem illum, secundum speciem suam considerata. Cum enim non sit defectus specificus, sed individualis, non obstat ne timor iste secundum speciem suam habeat, quod in specie habere debet,

sed solum ne in individuo debitam habeat relationem in Deum: per consequens non obstat, ne timor in specie bonus sit, & ista est doctrina Angelici Doctoris 2. 2. q. 19. a. 4. ubi probat, quod servilitas quidem timoris mala sit, *timorque servilis ex parte servilitatis habeat quod sit malus*. . . . Quia tamen *servilitas non pertinet ad speciem*, sed ad circumstantiam individualement, *timoris servilis*, sicut nec *informitas pertinet ad speciem* (sed ad actum individualement *fidei informis*) *species enim moralis habitus, vel actus, ex objecto accipitur*. *Objectum autem timoris servilis est pœna, cui accidit quod bonum, cui contrariatur pœna, ametur tamquam finis, saltem negativè alimus* (id est tamquam finis ad Deum non relatus) *per consequens pœna timeatur, tamquam principale malum* (quod contingit in non habente charitatem) *vel quod ordinetur in Deum, sicut in finem*. . . . *quod contingit in habente charitatem*. Non enim tollitur species habitus per hoc quod ejus objectum vel finis ordinatur ad ulteriorem finem. Ideo timor servilis, secundum substantiam suam, & speciem, bonus est, sed servilitas ejus (id est non relatio ad Deum) est mala, ac per consequens usus servilis timoris, absque relatione in Deum, malus est, non in specie, sed in individuo, secundum quod Augustinus dicit Enchirid. cap. 121. *qui timore aliquid facit, est bonum sit quod facit, non tamen bene facit*. Quod (ut S. Thomas ibidem ad 1. ait) *intelligendum est de eo, qui facit aliquid timore servili, in quantum est servilis, ita scilicet, ut non amet justitiam, sed pœnam timeat*. Bonum est ergo timere infernum, tamen in individuo malum sit, infernum non bene timere, sive bonum istud non bene facere; sicut etiam bonum est justa facere; malum, iusta facere non iuste: bonum, peccata vitare; malum, malè ea vitare, ex cupiditate utique & amore sui, in se finaliter sitente: non ex charitate, seu amore justitiæ, Deum finaliter respiciente.

Doctrina proinde nostra de servili timore, attritionisque, inde, vel ex turpitudinis peccati consideratione concepta, optimè coheret cum doctrina Ecclesiæ, quæ propositionem hanc per Alexandrum VIII. damnavit: *revera peccat, qui odio habet peccatum, mere ob ejus turpitudinem, & disconvenientiam cum natura, sine ullo ad Deum offensum respectu*. Neque enim Romana Ecclesiæ, per istius propositionis centuram damnare voluit Apostoli Pauli, unanimemque Sanctorum Patrum doctrinam de obligatione referendi omnes actus nostros deliberatos in Deum, sed abusum dumtaxat istius doctrinæ, seu malam intelligentiam, quasi secundum speciem & substantiam suam malus, seu peccaminosus foret omnis actus deliberatus, qui in respectus in Deum non intraret. Cum tamen Ecclesiæ Romana admitti velit actus, absque ista relatione, moraliter ex specie sua officioque bonos.

1317 Istum namque esse sensum à Romana Ecclesiæ intentum, multa sunt quæ suadent, prout ostendit to. 1. Primò id suadent acta in causa libri R. P. Agidii Gabrielis, cui titulus: *Specimina Moralis Christianæ & diabolice*. Cum enim liber iste à Romana Inquisitione damnatus fuisset, eam (inter alias) ob causam, quod in prima editione propositio ista eo libro contineretur: *omnis amor in hoc status seculo Salvatore, est malus, & perniciosus*. Petiit ipse, obtinuitque, ut librum suum corrigere, correctumque denuò edere posset, assignato tibi Reverendissimo, postea Eminentissimo D. Cardinale de Lauræa, qui correctioni intenderet. Cumque propositioni illi Reverendissimo addi vellet, *plerumque, vel ut plurimum*: quaesivi P. Gabrielis, num proscribere vellet fundamentalem Lovanien-
sum doctrinam, de omnibus actibus nostris in

Deum benevolè dilectum ex præcepto referendis; qualis amor haberi nequit absque Salvatore? *Minimè vero*, respondit Lauræa; *et enim hæc sententia, me iudice, probabilis est, relinquimusque intantum quidquid de illa dicit. Falsumque est, ex ea sequi vexatam tuam propositionem. Qui enim non refert in Deum actum, ceteroquin bonum, peccat quidem, quatenus præcisè non refert: non tamen quatenus exercet talem actum (secundum speciem tuam consideratum) quare, defectu ipsius relationis, vocari non potest, secundum speciem suam, malus est peccaminosus. Aliter verò sentiens, Bajanus est.*

Secundò acta paulò post in causa Lovanienfium. Cùm enim eximii Doctores, Franciscus van Vianen, Christianus Lupus, & Martinus Steyaert, à Facultate Theologica Lovanienfi ad Sedeni Apostolicam Deputati, illius Facultatis doctrinam eidem S. Sedi examinandam obtulissent, specialiter hunc articulum: *omne opus, ut plene bonum sit, & ne venialiter quidem in eo delinquatur, debet ex tali charitate (imperfecta) procedere, & per ipsam referri in Dominum Deum.* Post rigidissimum biennii examen, articulus ille immensus evasit ab omni censura, tametsi non semel, sed secundò ad examen revocatus fuerit, ad satisfactionem nonnullorum, qui unum saltem istum Lovanienfium articulum damnari expectabant, eo tempore, quo sexaginta quinque laxioris doctrinæ articuli prolecebantur. Sed nihil obtinuerunt, immenus permanfit articulus, placuitque Romanis Theologis explicatio, seu responsio ad scrupulum circa eum excitatum, ab istdem Deputatis facta per supplicam tenoris sequentis: *Eminentissimi & Reverendissimi Domini Sacre Theologie Doctores, à Theologica Facultate Lovanienfi ad Apostolicam Sedeni Deputati, intelligunt, circa hunc suum articulum (omne opus, ut plene bonum sit, & ne venialiter quidem in eo delinquatur, debet ex tali charitate procedere, & per ipsam referri in Dominum Deum) Eminentissimi vestris enajci dubium: an ille censetur, opera, quæ per charitatem non referuntur in Deum, nunquam esse bona moraliter, seu (ut loquitur Augustinus) ex officio bona?*

Quare præfati Doctores reverenter respondent, istum sensum esse à se penitus alienum. Et enim omnino profitentur, varia opera à nostra, licet ista relatione careant, esse moraliter, seu ex officio bona. Ad id tamen illa, nisi saltem per imperfectam charitatem in primum principium referantur, non fieri sicut oportet. Hæc omnia profitentur se sentire, ac docere, juxta sensum quem S. Augustinus tradit in lib. de patient. cap. 26. & 27. in penult. cap. Enchirid. in 3. cap. libri 4. contra Julian. ac in aliis locis.

Tertio sunt Qualificatores sibi satisfactum esse. Et querela cessavit.

1918 Tertio, inter articulos 104. doctrinæ per Belgium manantis à Schola Lovanienfi, per R. P. Porterum, Minoritam Hibernum, autoritate Legati Hispanici munitum, anno 1679. (ut primum Româ discesserant Deputati Lovanienfes) Innocentio XI. ad centuram oblatos, ille delatus fuit, quo afferbatur obligatio referendi omnes deliberatos actus nostros in Deum benevolè dilectum. Nec tamen etiam tunc censuratus fuit, sed à censura subductus, etiam à censura 31. articulorum per Alexandrum VIII. promulgata; à cujus promulgatione Innocentius XI. abstinendum censuravit, consilio Cardinalis Grimaldi, qui, super articulis istis consultus, Pontifici responderat, eorum censuram, ob terminorum æquivocationem, parum alaturam utilitatis, multum verò turbarum & diffusionem.

1919 Quartò, insolitum, & absque exemplo est, quòd Romana Ecclesia procribat doctrinam à sanctis Patribus omnibus, vel rere omnibus perspicuè tra-

ditam, velut Evangelicam, vel Apostolicam. Creditibile proinde non est factum ab Alexandro VIII.

Cùm igitur tomo I. demonstraverimus, talem esse doctrinam, quæ obligationem asserit referendi omnes actus nostros deliberatos in Deum; ad id certum esse debet, eam non esse profcriptam, ut apud cordatos prudens de eo dubium superesse non possit: maxime eum ex proximè allegatis, qui liber ab affectu partium liber intelligat, quò tendat censura propositionis nonne: *revera peccat, qui odio habet peccatum merè ob ejus turpitudinem, & disconvenientiam cum natura, sine ullo ad Deum offensum respectu.* Per illius namque proscriptioem Romana Ecclesia docet, eum qualiter odio habet peccatum, non peccare præcisè quatenus exercet talem actum, secundum speciem suam & substantiam consideratum, eum peccatis doctrinam eidem ob suam turpitudinem odium & detestationem mereatur; actus proinde ille ex specie sua officioque sit bonus. Neque actus ille in individuo est malus, ob id solum, quòd ipsum non intret respectus ad Deum offensum: eum peccati turpitudine odio haberi possit propter Deum charitate dilectum, licet odio non habeatur propter Deum offensum: Sic enim peccatum Angelis & primo homini ante lapsum displicuit, sine respectu ad Deum offensum: utpote qui nondum offensus fuerat. Denique licet actus, quo quis odit peccatum, merè ob ejus turpitudinem, per se non referatur ad Deum; ad Deum tamen referri potest per alium actum (quia cùm in Deum referibilis sit, imperari potest à charitate, per alium actum ipsum in Deum referente) dum sic autem refertur, moraliter bonus est, etiam in individuo; cùm ad id sufficiat, quòd ad Deum referatur, sive per seipsum, sive per alium actum.

Hæc per occasionem dixi, non ex necessitate respondendi oppositionibus Ardekinis; utpote qui nihil opposuit ex propositionibus damnatis per Decretum Alexandri VIII. quia ante illud scriptis, doctrinam tamen asserenti obligationem omnia faciendi propter Deum, non est veritus obijcere Bajanitium, eamque odiosè repræsentare velut damnatam à Pio V. & Gregorio XIII. hinc in propositionibus. 16. non est vera legis obedientia sine charitate. Et 38. omnis amor rationalis, aut vitiosa est cupiditas, quæ mundus diligitur, aut laudabilis illa charitas, quæ per Spiritum sanctum in corde diffusâ Deus amatur.

Nimirum Ardekinus de illis est hominibus, qui quovis suæ faciorumque suorum doctrinam contradicentes, vel Bajanitium, vel Jansenium insimulant. Utinam ipse tam plene ingenueque recedat à laxitatis per Alexandrum VII. & Innocentium XI. damnatis, quàm doctrinam illius assertores recedunt à propositionibus per Pium V. Gregorium XIII. & Innocentium X. proscriptis.

Itaque doctrinam illam Sanctorum in Bajo damnatam esse, sine temeritate, Romanæque Ecclesiæ & Sanctorum injuria, hæreticorumque scandalo asseri non potest. Damniemus damnata; sed cavemus à temeritate damnandi doctrinam à tot Sanctis canonizatam, cui toties ad se felatæ S. Sedes toties pepercit, & tam studiosè pepercit.

Et verò damnata asseri nequit in propositione illa 38. quia, salvâ veritate istius doctrinæ, subsistit doctrina Ecclesiæ propositionem illam damnantis, quòd utique dicitur amor medius inter vitiosam cupiditatem, quæ mundus diligitur, quæque à Joanne prohibetur (his verbis, nolite diligere mundum, neque ea que sunt in mundo) & laudabilem illam charitatem, quæ per Spiritum sanctum in corde diffusâ Deus amatur. Vitiosa namque cupiditas illa, quæ mundus diligitur, & est cupiditas voluptatis carnalis, vel pecuniæ, vel honoris & laudis: inter quam, & laudabilem charitatem per Spiritum sanctum

am inhabitantem diffusam, medius est amor multiplex. Talis namque est imperfectus amor Dei propter se, qui in peccatoribus reperitur: talis quoque amor, ex humana miseria compassione succurrens proximo indigenti, &c. Neque enim est laudabilis charitas proximè dicta, neque cupiditas voluptatis, vel pecunie, vel honoris, quam Joannes intelligit per cupiditatem, quâ mundus diligitur: *omne enim* (inquit) *quod in mundo est, aut concupiscentia carnalis est, aut concupiscentia oculorum, aut superbia vite.*

1924 Neque damnata cenferi potest in propositione 16. quia, salva etiam veritate illius nostræ, seu potius Sanctorum doctrinæ, subsistit veritas & æquitas censuræ propositionis 16. quod utique detur vera legis obedientia sine charitate, qualem intelligunt assertores omnium damnatarum illarum propositionum. Cùm enim & istas hereticas docuerint propositiones: *omne quod agit peccator, vel servus peccati, peccatum est. In omnibus suis actibus peccator servus dominantis cupiditatis, &c.* eo sensu quo ista hæretica sunt, eodem sunt & duæ illæ ab Arsidekino objectæ; utpote ex illis consecutariæ. Si enim *omne quod agit peccator, peccatum est*, etiam imperfecta charitas, quæ in peccatore reperitur, peccatum est, nec datur laudabilis charitas, nisi in iustis per Spiritum sanctum inhabitantem. Si etiam *in omnibus actibus suis peccator servus dominantis cupiditatis*, omnis amor creaturæ rationalis aut vitiosa est cupiditas in peccatore dominans, aut laudabilis charitas in iustis regnans. Ex utraque verò consecutarium est, quod non detur vera legis obedientia sine laudabili illa charitate iustorum, ipsis infusa per Spiritum sanctum inhabitantem. Neque opus plura hæc addere, cùm multifariam tom. 1. demonstraverimus adversarios abuti Bullâ Pii V. & Gregorii XIII. cum scandalo hæreticorum, dum ex ea arguunt contra doctrinam Sanctorum, tanquam damnatam per Bullam Pii V. &c. Si quidem heretici inde accipiunt ansam calumniam di Ecclesiam modernam, quasi ab antiqua detecerit, veterum Patrum doctrinam tam unanimem tanque constantem proferendo.

1925 Nec dissimili modo adversarii abutuntur Bullâ Innocentii X. *cùm occasione*, quinque famosas propositiones condemnante, dum ex ea arguunt pro scientia sua media, gratiaque Molinistice sufficiente, contra necessitatem gratiæ per se efficacis, ab Augustino, totque aliis antiquis Patribus, Conciliisque tam constantem assertam. Eâ (inquam) abutuntur contra expressam declarationem ipsius Innocentii X. qui, post editam illam Bullam, patam declaravit, quod circa materiam de auxiliis omnia permanere vellet eo in statu, in quo fuerant sub Clemente VIII. & Paulo V. (sub quibus profectò scientiam mediam, gratiamque Molinistice sufficientem, miserimo in statu fuisse, Historia de Auxiliis recenter edita manifestat) perque Eminent. Cardinalem Barbarinum Societatis Generali mandavit, ut ad omnes Societatis Provincias scriberet, ne quis Bullâ istâ ad stabilendas Molinisticas opiniones uteretur. Quod mandatum præfato Generali se intinasse laudatus Cardinalis R. P. Æginaldo testificatus fuit.

CAPUT CLXIV.

Argumentum septimum ex Tridentinis Patribus, magnique nominis Theologis, qui sessioni 14. interfuerunt, divini amoris necessitatem, & formidolosam attritionis insufficientiam post illam docuerunt, nemine aliorum Tridentinorum Patrum, Theologorumvè, Tridentinam definitionem ipsis obijciens.

1926 **A**rgumentum istud efficacissimum est: assertam quippe insufficientiam, divini amoris

necessitatem, post sessionem decimam-quartam, docuerunt duo istius Concilii Præsides, atque cum ipsis, ac præter ipsos, viginti alii Patres, Theologice Tridentini quatuordecim, uti proximè videbitur. Istos omnes, tot utique, tantoque Viros Tridentinæ definitioni, vel apertæ declarationi patenter contradixisse; neminem tamen aliorum Patrum, Theologorumque Tridentinorum, hanc ipsis contradictionem objecisse, nec de ea ipsis redarguisse, nec pro Tridentina definitione contra ipsos classicum cecinisse; aded insolitum est in Ecclesia Dei, ut prorsus incredibile sit, improbabileque; cùm nullum in Ecclesia exemplum proferri queat, quo tale quidpiam acciderit, præsertim in re tanti momenti. Nullum tamen Patrum Tridentinorum ipsis velut Tridentinæ definitioni contradicentibus se opposuisse, aded verum est, ut ne ipse quidem Melchior Canus, primus formidolosæ attritionis Patronus (qui sessioni illi 14. interfuit) Tridentinam ipsis definitionem objecit, nec eam pro opinione sua allegaverit; uti nec Dominicus Sotus, qui, licet eidem interfuerit, formidolosæ attritionis sufficientiam docuerit, pro casu quo bonâ fide quis se contritum exillimaret; expressè tamen dixit, *non esse Ecclesiasticam definitionem*. Sic enim habet in 4. dist. 19. q. 2. a. 9. *non est articulus fidei, quod attritio per Sacramentum contritis fiat: non est enim expressa Evangelica assertio, aut Ecclesiastica definitio, neque apud Augustinum, aliumvè istius classis Autorem reperitur, sed est solum Scholasticorum (quorundam) collectio, que quanquam vera (secundum opinionem ipsius) non est certè digna, cui bilances nostræ perpetuæ salutis, aut damnationis confidamus*. Ruardus etiam Tapperus, qui similiter interfuit, in explicat 4. art. Lovan. de contrit. quod (inquit) attritio sufficiat, *probabilis est Doctorum sententia*. Imò nullus Scriptorum, ante annum octuagesimum, pro dicta sufficientia Tridentinam definitionem legitur allegasse. Et Lopez, qui vel primus, vel ex primis pro attritionis purè formidolosæ, cognitæ ut talis, sufficientia Tridentinum allegavit, opusque suum an. 1583. divulgavit, illud non allegavit, tanquam certò eam definiens, sed tanquam probabile pro ea fundamentum subministrans: *sed jam nunc* (inquit in Introduct. cont. p. 1. c. 9) *precedente lumine Concilii Tridentini, & quia industria Doctorum aliqua veritates illustrate sunt, audeo & hanc fatere conclusionem: probabilis est, & non parum veritati, & Concilio Tridentino consona opinio affirmativa, scilicet quod ad impetrandam justitiam & remissionem peccatorum in Sacramento Pœnitentiæ, satis est attritio cognita, etiamsi penitens non existimet probabilem: eam esse contritionem*. Ad quæ verba Morinus l. 8. cap. 4. hanc (inquit) *sententiam asserere probabilem, tum illi visum est aliquid insolitum audeo*. Similiter Medina l. 2. q. 19. a. 6. dub. ult. expressè testatur, sub opinione esse positum, an attritio ex solo gehennæ metu cum Sacramento sufficiat, de eoque hinc inde esse opiniones. Idque incertum esse fatetur Suarez, Vasquez, Comitulus, Brefferus, Gammachæus, alique attritionarii non pauci apud Illustri. Porphyriensem de contrit. & attrit. dissert. 4. cap. 4. fluxeruntque anni 50. & plures post sessionem 14. priusquam ausus quisquam fuisset asserere, servilis attritionis sufficientiam, sessione illâ 14. certò definitam esse. Novitia proinde est audacia ista, & idèd meritò exustillanda, tanquam temeraria, incredibilis, omnique specie veritatis destituta.

Quod autem divini amoris necessitatem, servilitique attritionis insufficientiam in Sacramento Pœnitentiæ docuerint imprimis duo Concilii Præsides, Scripandus nimirum, & Hostius, S. R. E. Cardinales, deinde viginti alii Patres Tridentini, præbatur exhibendo verba ipsorum,